

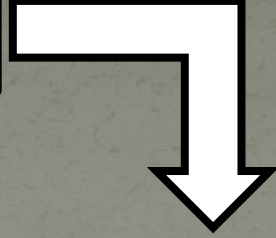
MÜRETTEBATLI YAT KİRALAMADA
SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİN SAĞLANMASI İÇİN
GEREKEN STRATEJİK PAZARLAMA
KRİTERLERİN BELİRLENMESİ

Serim PAKER Neslihan PAKER

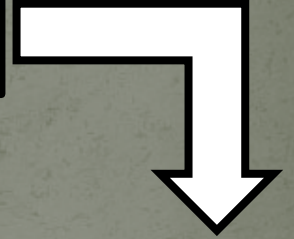
Amaç

- Hizmet sunucuları tarafından algılanan ve deniz turizmi sürdürülebilirliğini belirleyen ve etkileyen unsurların tespit edilmesi ve uygulanabilir çözüm önerilerinin geliştirilmesi

Deniz turizmi

Yatçılık/ gezi tekneciliği

Mürettebatlı yat işletmeciliği

Mavi Tur

- Ağırıklı olarak el yapımı ahşap gulet tipi teknelerle gerçekleştirilir
- Durak araları çok uzak değildir
- Genellikle bir haftalıktır
- Yemekler teknede hazırlanır ve servis edilir
- Yüzülecek berrak su, korunaklı koylar, doğal güzellikler durak noktalarının genel özellikleridir

Gulet

- Türkiye'de kullanılan kavram ile küresel/tarihsel anlamı farklı.
- Bodrum guleti deniz turizmi için özelleştirilmiş yeni bir dizayn.

*Randa armalı tipik Bodrum Gulet'i
1970.lerde*

*Valena iselkenli Bodrum Gulet'i
Stay Sail Schooner 1980.lerde*

Günümüzde guletler

- Her kamarada banyo ve tuvalet
- Kabinler arası ses ve ısı yalıtımı
- Her kabinde ve kapalı yemek salonunda klima
- Tekne taşıma kapasitesinin tamamına yetecek (aynı anda ağırlayabilecek) bir kapalı salon ve bir açık havada yemek yenebilir yer
- Ses ve görüntü sistemleri
- Konukların tamamını ağırlayacak kapasite bir kuzine (gemi mutfağı).
- v.b.

Sürdürülebilirlik ve Sürdürülebilir Pazarlama Stratejisi

- Yeni pazarlama yaklaşımı, sürdürülebilirlik paradigmasını öne çıkarmakta, ekonomiklik dışında **çevresel** ve **sosyal** unsurları da dikkate almaktadır.
- İş ve çevre arasında dengenin kurulduğu bir alışveriş söz konusudur.

Sürdürülebilirlik ve Sürdürülebilir Pazarlama Stratejisi

- Bu alışveriş, içerisine çevresel ve kültürel kaynakların korunmasını, sosyal adaletin gözetilmesini, yaşam standartlarının iyileştirilmesini ve ekonomik faydanın yaratılmasını esas alan, kısaca **ekonomik, sosyal ve çevresel** unsurları kapsayan bütünsel bir pazarlama anlayışını önermektedir

(Dam ve Apeldoorn, 1996: 45-49; Johnston ve Tyrell, 2007: 329 ; Obermiller vd., 2008: 20-22 ; Mitchell, vd., 2010: 160-163; David, 2011:211-212; Pomering vd., 2011: 954-956; Kumar vd., 2012: 483-487; Cheben vd., 2015: 856-859).

Dünya Çevre ve Kalkınma Konseyi, 1987 Ortak Geleceğimiz Raporu

Sürdürülebilirlik (Sürdürülebilir Kalkınma):

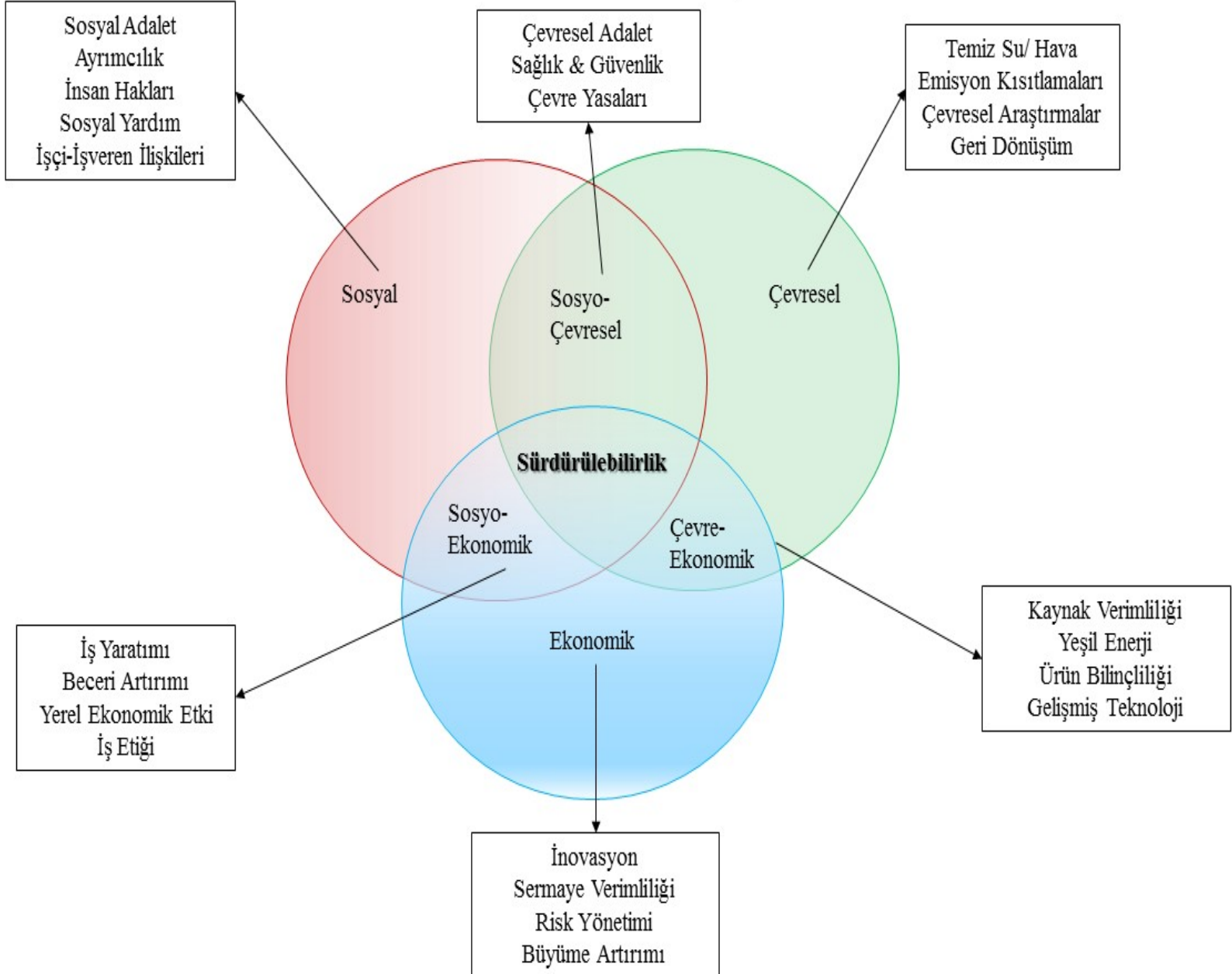
“ Gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama yeterliliklerini tehlikeye atmaksızın, bugünün ihtiyaçlarını karşılamak”

Avrupa Birliđi Dünya Turizm Organizasyonu, 2004

Sürdürülebilir Turizm:

“Ziyaretçi, sektör, çevre ve yerel toplumun ihtiyaçlarını dikkate alırken, bugün ve gelecek üzerinde yaratacağı ekonomik, sosyal ve çevresel etkilerini de tamamiyle göz önünde bulunduran bir turizm”

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VENN ŞEMASI

Sürdürülebilirlik stratejilerini uygulama konusunda taraflar arasında çatışmalar:

- Turizmin, yarattığı gelir ve istihdam artışı dolayısıyla bir yandan gelişimi arzulanırken, öte yandan çevresel bozulma, gürültü, ulaşımı güçleştiren trafik, yerel halkın yaşam tarzında yarattığı negatif değişim, kültürel kaynakların tahribatı gibi problemleri de beraberinde getirdiğine dikkat çekilmektedir.

(Orams, 1998: 56-69; Higham and Lück, 2002: 37-45; Pırnar, 2005: 139-141; Gilmore and Simmons, 2007; Johnston and Tyrell, 2007: 329-330; Fazenda, vd., 2010: 429; David, 2011: 211-215; Pomeroy, vd., 2011: 954-958; Özdemir, 2014: 31-40).

- Deniz turizmi, denizleri içine alan, bakir doğa ve vahşi hayata nüfuzu gerektiren çevresel bir etkileşimi zorunlu kılmaktadır (Orams, 1998: 56-69).
- Birçok yaşam türü, deniz canlıları da dahil deniz turizmi dolayısıyla tehdit altındadır (Orams, 1998: 56-69; Pırnar, 2005: 139-141).

- Florida'da Dođu Hindistan deniz ayılarının neslinin tükenmesinin,
- Güney Alaska kıyılarındaki Glasier Körfezi'nin kambur balinaların uğrak yeri olmaktan çıkması
- Hawai Hanauma Körfezi'nin, 1970 lerde gözde bir destinasyon olarak tanıtılmasıyla birlikte artan ilgi ve taşıma kapasitesinin üzerinde ziyaretçi akına uğraması dolayısıyla geri dönüşümsüz bir şekilde tahrip edilen doğası verilmektedir

(Orams, 1998: 56-69).

Ayrıca, Orams (1998) çevresel tahribatın yanısıra, deniz turizminin gelişmesiyle, özellikle küçük yerleşimlerde

- Halkın, daha kazançlı işletmelere yer açılması için taşınmaya zorlanması,
- Yüksek ücret uygulaması dolayısıyla halka açık plajların kullanamaz hale gelmesi ,
- Yaşama maliyetlerinin anormal şekilde yükselmesi,
- Yerel halkın geleneksel giyim tarzı ve alışkanlıklarından vazgeçmesi ve
- Suç, taciz oranları artması

gibi olumsuz **sosyo-kültürel etkiler**den de bahsetmektedir.

Türkiye'de Deniz Turizminde Sürdürülebilirlik Uygulamaları

- Türkiye'de sürdürülebilirlik konusunda yaklaşımların daha çok **çevresel** boyutta uygulamaya dönüştüğü ancak yeterlilik konusunda soru işaretlerinin olduğu görülmektedir.

Türkiye'de Deniz Turizminde Sürdürülebilirlik Uygulamaları

- Edremit Körfezi -Antalya Faselis arasında yatçılığa uygun toplam 239 adet koy bulunmaktadır. 2013 yılı itibari ile 41 adet koy geri dönüşümsüz bir şekilde tahrip olmuştur. 104 tanesi Milli Park kapsamında koruma altına alınmış, 94 adedi ise yoğun yapılaşma ve çevre baskısı ile korumasız bir şekilde tahribat altında bulunmaktadır (DTO, 2015).

Metodoloji

- Çalışmada mürettebatlı yat kiralama konusunda faaliyet gösteren yat işletmeleri ve paydaşlarının temsilcileri ile yarı yapılandırılmış yüz yüze görüşme tekniği kullanılmış, elde edilen veriler incelenerek mürettebatlı yat kiralamanın sürdürülebilirliği üzerine çıkarımlar elde edilmeye çalışılmıştır.

		Kamu denetçisi	Yat işletmecisi/ acentesi	Yat Kaptanı	Yat imalatçısı	Yat tasarımcısı	STK temsilcisi
1	Berna Doğan	X					
2	Aydın Kurtoğlu		X	X	X		
3	Yücel Köyağasıoğlu			X	X	X	
4	Mustafa Demiröz			X			X
5	Ali Demirtokat			X			
6	Hasan Hüseyin Koç		X	X			
7	Nur Yılmaz		X		X	X	
8	Fethi Kasırga			X			X

- Yüzyüze görüşmelerin tamamının ses kayıtları alınmış daha sonra görüşmeler üzerinde içerik analizi yapılmıştır. Toplam kayıt dosya boyutu 504 MB, toplam kullanılabilir ses kayıt süresi **13 saat 33 dakika** olarak gerçekleşmiştir.

En önemli iki sorun

1. Deniz suyu kalitesinin süratle düşmesi
 - Deniz canlılığı
 - Karasal sıvı atıklar (derin deşarj)
2. Deniz turizmi için kullanılan koy/ada/uğrak azalması
 - Otel
 - İkinci konut

Çevre Boyutu

- Karasal sıvı atık
- Arıtma yapılmadan ve arıtmadan sonra derin deşarj yapılan bölgelerde kirlilik gözle görülebilir boyutlarda artmıştır.
- Başta denizkestaneleri olmak üzere canlı çeşitliliği azalmıştır.
- Mavi bayraklı plajlar ve marinalar yeterince denetlenmeden mavi bayrak sertifikası almaktadırlar

Çevre Boyutu

- **Mavi kart** uygulaması gerçek bir fayda sağlamaktan çok uzaktadır. Tekneler sistemi uygulamak istese bile marinalar ve kıyı tesisleri henüz gerekli alt yapıya sahip değildirler.
- Yoğun sezonda marinalar özellikle büyük gezi teknelerine mazeret bildirerek (arızalı, şu an tank dolu, görevli izinde v.b.) büyük miktarda sıvı atığı almaktan imtina etmektedirler.
- Özellikle Göcek bölgesinde aynı koya demirleyip aylarca kalkmayan tekneler denetlenememektedirler. Atıklarınını geceleri denize verdikleri tahmin edilmektedir

Çevre Boyutu

- Altyapı hazırlığı olan marinalarda da **alım tesisleri yakıt istasyonuna konmuş** durumdadır. Bu durum sıklıkla bağlama yerinden ayrılmayan tekneler için güçlük oluşturmaktadır. Tekne sadece atık vermek için, sefere çıkacakmış gibi hazırlık yapmak, yerinden kalkmak, yakıt istasyonuna gitmek ve pis su tanklarını bastıktan sonra tekrar bağlama yerine dönüp, tekneyi neta etmek zorunda kalmaktadır.
- Mavi kartlar pek çok yerde elektronik olarak işlenememekte, makbuz alınıp daha sonra işlenmek üzere teknede saklanmaktadır. Bu durum asıl yasal zorunluluğun pis suyu kontrollü bir şekilde uygun yere vermek değil **yeterince makbuz almak** olduğu algısına yol açmaktadır

Çevre Boyutu

- Balık çiftliklerine bu ülkenin elbette ihtiyacı vardır. Ancak, yasal olarak çiftliğin kıyıdan 1 mil açığa çıkartılması gerekmekte ve muhtelif gerekçeler ile bu kural esnetilmektedir. Balık çiftliği konumlanmış koylarda deniz turizmi yapılamamaktadır.

Ekonomik Boyut

- Gulet tipinin geçirdiđi değişim
 - Büyüme, kamara sayısı, konfor, fiyat.
- *“Eskiden Türkiye “Tibet” gibiydi – otantik, el değmemiş, ıssız, doğal. Şimdi Türkiye kıyıları turistik destinasyon olarak pazarlanmaktadır. Gelen konuğun konfor beklentisi değişti. Artık otantik tatil seçen turisti çekecek yeterli sayıda ıssız ve doğal koyumuz da kalmamıştır.”*
- Günümüzde artık çok nadir kabin charter yapılmaktadır.

Ekonomik Boyut

- Otellerde %8 olan vergi oranı, yatlarda %18 olarak alınmakta bu yat işletmecisini çok zorlamaktadır.
- ÖTV'siz yakıt kullanımına dair güçlükler vardır.
- Çekek yeri sorunu, fiyatları
- TTK 940 uyarınca yabancı bayrak çekmiş yatlar, Türk karasularında faaliyet gösterebilmektedirler. Vergilerde ve benzeri ödemelerde rekabetçi avantaj sağlayabiliyor olmaları, satış fiyatlarını aşağıya çekmektedir.

Ekonomik Boyut

- Kendisine *özel tekne* olarak bir gulet satın almış ancak kendi ve ailesinin tatil yaptığı süre- örneğin yılda bir ay- dışında kalan sürelerde teknelerini kiraya vermekte olan kişiler.
- Guletler yapıları gereği, sertifikalı, ehliyetli olsalar da tatil yapmak isteyen müşterinin kaptansız kiralamak isteyebileceği türden tekneler değildir.

Sosyal Boyut

- Yat aşçısı bulmak çok güçleşmiştir.
- Türk personel yatta görevi ne olursa olsun ileride yat kaptanı olmayı hedeflemektedir. Bütün yat aşçıları da altı yıl gibi bir sürenin sonunda yat kaptanlığına geçiş yapmaktadırlar.
- Süper yatlarda yabancı personel/yabancı aşçı.

Sosyal Boyut

- Yat müşterisinin ve yat işletmelerinin yat personeli olarak **kadın** çalışan tercihi artmıştır. Özellikle delüks ve süper delüks sınıf tekneler en az bir kadın çalışan istihdam etmeye çalışmaktadırlar.
 - Özellikle aile olarak gelen müşteri bir kadın personel görünce kendisini daha rahat hissetmektedir.
 - Özellikle charter teknelerinde bayan stajyer talebi çok yüksektir.

Sosyal Boyut

- Meslek Yüksekokullarının ve Denizcilik Meslek Liselerinin açılması gelecekte **eğitimli deniz turizmi çalışanı bulunabilmesi**, yat personelinin sürdürülebilirliği açısından çok olumlu bir gelişmedir. Ancak okulların **eğitmen bulma sorunu** vardır. Yüksekokullarda ve liselerde sektör deneyimli öğretim elemanı istihdamı önünde yasal güçlükler vardır. Deneyimlerini genç nesillere aktarmak isteyen eğitmenler kalıcı kadrolarda görevlendirilememektedir

Sonuçlar ve Öneriler

- Mürettebatsız yat kiralamada sürdürülebilirlik üzerine bu araştırma kapsamında yapılan görüşmelerde, pazar paydaşlarının geleceğe çok umutlu bakmadığı gözlenmiştir.
- Çok geç başladığımız deniz turizmini çok erken tükettiğimiz görüşü hakimdir.
- Alınabilecek önlemler herkesçe bilindiği halde çok geç kalındığı, artık alınacak önlemlerin mürettebatlı yat kiralama pazarının geleceğini kurtarmada yeterli olamayacağı kanısı yaygın bir şekilde ifade edilmektedir.

Ekonomik

- Yat işletmecilerinin sivil toplum kuruluşları altında birleşerek, fiyatlandırma konusunda ortak tavır belirlemeleri ve yat işletmecileri arasında haksız rekabetin önlenmesi
- Sektörün çalışma standartlarının oluşturulması
- Kaliteli ve sektörün ekonomik olarak karşılayabileceği bakım onarım tesislerinin artırılması
- Uygun fiyatlı kışlama alanlarının yaygınlaştırılması,
- Marinaların, geniş fiyat aralığında, uygun bağlama olanakları sunması

Ekonomik

- Genel olarak sektörün tedarikçileri ile ortak projeler geliştirilmesi, ortak bir sinerji yaratılması
- Görsel ve işitsel medyanın gezi tekneciliği haberlerine yer vermesi, öneminin herkesçe bilinir ve kucaklanır olmasının sağlanması

Sosyal

- Yat turizminin yapıldığı destinasyonlarda yerel halkı da içine alan ortak projelerin geliştirilmesi,
- Eğitimli personel sayısını artıracak meslek okullarının açılması
- Sektörde deneyim sahibi öğretmenlerin istihdamını kolaylaştırıcı yasal düzenlemelerin yapılması, böylece mürettebatlı yatçılığa dair bilginin ve tecrübenin de sonraki nesillere aktarılarak, sürdürülebilirliğinin sağlanması
- Yat işletmecilerinin özellikle yerel halkı istihdam etmede öncelik tanınması

Çevresel

- Derin deşarj dahil karasal sıvı atıkların denize verilmesinin önlenmesi,
- Teknelerin katı ve sıvı atıklarının kara tesislerine verilmesi uygulamalarının düzenlenmesi ve kolaylaştırılması,
- Atık kabul tesislerinin yaygınlaştırılması,
- Deniz kirliliğini takip konusundaki denetimlerin sıklaştırılması,
- Deniz turizmi denetimcilerinin, sürdürülebilirlik ve deniz turizmi konusunda yetkin olması

Çevresel

- Gerek koyların gerekse deniz kıyılarının taşıma kapasitesi göz önünde bulundurularak deniz turizmi faaliyetlerine konu olması ve sınırlamalar getirilmesi,
- Deniz turizmine uygun olan koyların aşırı yapılaşmaya karşı korunması
- Çevre konusunda farkındalığı artırıcı eğitimlerin, mürettebatlı yat kiralama konusunun tüm paydaşlarına yaygınlaştırılması

- Söz konusu nerileri dikkate alan stratejik bir turizm master planı oluşturmalı ve bir an önce uygulamaya alınmalıdır. Aksi takdirde, bu hızla tüketilmesi halinde, Türkiye deniz turizmi pazarında kısa süre içerisinde cazibesini yitirecek ve sahip olduğu pazar payını rakip ülkelere bırakma riski ile karşı karşıya kalacaktır.

- TEŞEKKÜRLER

- Paker ve Paker